

Türkiye'de Çift Kariyer Yolunda Öğrenci Sporcular: Eğitim mi Spor mu İkilemi?

Funda KOÇAK¹, Begüm YAŞAR SÖNMEZ^{2*}, Sena Nur DOĞUSAN²

¹Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara.

²Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 08.01.2023

Kabul Tarihi: 16.04.2023

DOI: 10.25307/jssr.1231056

Online Yayın Tarihi: 30.06.2023

Öz

Bu çalışmanın amacı Türk sporcuların eğitim kariyeri ve spor kariyeri olmak üzere çift kariyerlerini birlikte sürdürmede nasıl deneyimler yaşadıklarını incelemektir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımında, yorumlayıcı paradigmda ve fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Araştırmada üniversite öğrenimine devam eden kendi branşında milli ya da en üst ligde yer alan öğrenci sporculardan 5 kadın ve 5 erkek olmak üzere 10 katılımcı yer almıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada geçerliği sağlamak amacıyla inandırıcılık, aktarılabirlik, güvenilirlik ve doğrulanabilirlik kriterleri temel alınmıştır. Güvenirliğin sağlanabilmesi için, görüşmelerin kayıt altına alınarak, bunların yazıya aktarılması, farklı araştırmacılar tarafından bireysel kodlama yapılması stratejileri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda kuramsal çerçeveye uygun olarak üç ana tema oluşturulmuştur. SBKK boyutlarına göre “Öz yeterli: Başarı ruhumda var”, “Sonuç beklentileri: destek ve engeller”, “Kişisel hedefler: Akademik sporcular” temaları karşımıza çıkmaktadır. Sporcular yasal olarak desteklendiklerinde ve esnek düzenlemeler yapıldığında çift kariyerlerini daha kolay yönettiklerini belirtmişlerdir. Ebeveyn desteği sporcuların çift kariyerleri ile ilgili karar vermelerinde ve çift kariyerde zorluklarla karşılaştıkları zaman sosyal destek sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Sporcular çift kariyerlerinde eğitim kariyerleri yerine spor kariyerlerini öncelikli olarak görürken, aktif sporculuk sonrası kariyerlerinde akademik olarak ilerlemeyi öncelikli hedef olarak görmektedirler. Çalışmada çift kariyer desteğinde, ülkemizdeki uygulamaların ve çift kariyer yapılarının geliştirilmesi gerektiği dikkat çekmiştir.

Anahtar kelimeler: Çift kariyer, Öğrenci, Sporcu, Sosyal bilişsel kariyer kuramı, Yükseköğretim

Dual Career Pathways of Student Athletes in Turkey: Education or Sports Dilemma?

Abstract

The aim of this study is to examine how Turkish athletes experience in maintaining their dual careers, including education career and sports career. The research was designed in qualitative research approach, interpretive paradigm, and phenomenological design. The study group was selected according to the criterion sampling method, one of the purposive sampling methods. In the research, 10 participants, 5 female and 5 male, from student athletes who continue their university education and are in the national or top league in their own branch, took Data were collected using a semi-structured interview form. Content analysis method was used in the analysis of the obtained data. Validity in research credibility, transferability, reliability, and verifiability criteria are taken as basis in order to ensure reliability, the strategies of recording the interviews, translating them into writing, and individual coding by different researchers were used. As a result of the analyzes made, three main themes were formed in accordance with the theoretical framework. The theme created according to the SCCT dimension was “Self-efficacy: Success is in my soul”, “Outcome expectations: Support and obstacles”, “Personal goals: Academic athletes”. Athletes stated that they manage their double careers more easily when they are legally supported and flexible arrangements are made. Parental support plays an important role in athletes' decision making about their dual career and in providing social support when faced with difficulties in dual careers. While the athletes prioritize their sports careers over their educational careers in their dual careers, they have stated that academic progress is the primary goal in their careers after active sportsmanship. In the study, it was noted that the practices and dual career structures in our country should be improved in dual career support

Keywords: Dual career, Student, Athlete, Social cognitive career theory, Higher education

* Bu çalışma 19. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur (11-14 Kasım 2021, Antalya, Türkiye)

¹Sorumlu yazar: Doç. Dr. Funda KOÇAK, E-posta: fkocak@ankara.edu

GİRİŞ

Günümüzde spor kitleleri peşinden sürükleyen büyük bir küresel endüstri haline gelmiştir. Bu nedenle sporda üst düzeyde mücadele eden sporcuların biyolojik yaşları da gittikçe düşmeye başlamıştır. Sporun kitleler tarafından bu derece ilgi çekmesi sporcuların profesyonelliğe geçiş sürecini de hızlandırmıştır (Eggleston vd., 2020). 2020 Tokyo Olimpiyatları değerlendirildiğinde olimpiyatlara katılma başarısı gösteren 108 sporcumuzun sekizinin lise öğrencisi olması dikkat çekmektedir. Yine 2020 Tokyo Olimpiyatları'nda mücadele eden en genç sporcu 12 yaşında, madalya kazanan en genç iki sporcu ise 13 yaşındadır (International Olympic Committee, 2020). Üst düzey sporda biyolojik yaşın bu kadar düşmesi özellikle temel eğitim dönemindeki sporcular için bazı çift kariyer (dual career) düzenlemelerinin yapılması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır.

Sporcuların karşılaştığı temel güçlüklerin başında, üst düzey sporcu olmak için kendilerini geliştirirken eğitim ya da spordan sonraki hayatlarına yönelik planlamaların yetersiz olması gelmektedir (Wylleman ve Reints, 2010). Bu durum Türkiye'deki sporcular için de geçerlidir. Çift kariyere sahip donanımlı sporculara sahip olmak bir ülkenin prestijinin artması ve gençlerine verdiği değer yansıması olarak değerlendirilebilir. Optimal çift kariyer dengesi öğrenci sporcuların spor, eğitim ve özel yaşamlarına ilişkin hedeflerine ulaşmaları için sağlık ve iyi oluş düzeylerini korumalarına yardımcı olan çalışmaların planlanması olarak tanımlanmaktadır (Stambulova vd., 2015). Optimal çift kariyerin sporcuların yaşamının diğer alanlarını dengelemek ve sporcuları spordan sonraki hayata hazırlamak için iyi bir çözüm olduğu kanıtlanmıştır (Küttel vd., 2020). Spor branşlarına göre değişiklik gösterse de hem spor yaşamının biyolojik nedenlerden dolayı belirli bir yaşa kadar devam etmesi hem de sakatlık riskinin her zaman bulunması nedeniyle çift kariyer spor sonrası yaşam için oldukça önem taşımaktadır. Sporculara, spora katılımı elde ettikleri fiziksel, psikolojik, sosyal ve zihinsel faydaları en üst düzeye çıkarmak için destek sağlanmalıdır. Bunun tam tersine sporun tüm yaşamı ele geçirerek tek yönlü gelişim elde etme, yaşamın diğer alanlarından fedakârlık etme ya da sakatlıklar gibi olası olumsuzluklarla başa çıkmaları için ülkeler tarafından stratejiler geliştirilmeli ve politikalar üretilmelidir.

Öğrenci sporcularda çift kariyere yönelik politikaların geliştirilmesine duyulan ihtiyaç özellikle son yıllarda bir gereklilik haline gelmiştir. Türkiye Gençlik ve Spor Bakanı Dr. Kasapoğlu "...profesyonel olarak spor yapan gençlerimizin, varsa önlerindeki engelleri kaldırmak, altyapıda yetişen gençlerimizin spor mu?, eğitim mi? ikilemine maruz kalmayacakları imkânları hayata geçirmek için çalışmaktayız." ifadesini kullanmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2019). Çalışmanın sonuçlarının öğrenci sporcular ve politika belirleyiciler için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Uzun vadeli sporcu gelişiminde, sporcuların çift kariyer yetkinliklerinin ve zorluklarının kendi görüşlerine göre belirlenmesi, araştırma sonuçları hareketle çağa uygun politaların geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca Türk kültürüne, eğitim sistemine ve spor sistemine uygun ölçme araçlarının geliştirilmesinde araştırmanın sonuçları kullanılabilir. Bu bağlamda çalışmanın amacı sporcuların eğitim kariyeri ve spor kariyeri olmak üzere çift kariyerlerini birlikte sürdürmede nasıl deneyimler yaşadıklarını incelemektir.

Kavramsal Çerçeve

Çift kariyer

Spor kariyerinin sona ermesinden sonra sporcuların mesleki kariyerine adım atması ve bu olumsuz durumların en az düzeye indirilmesi için çift kariyere odaklanmak önem taşımaktadır. Çift kariyer sporcuların, spor kariyerlerini, eğitim kariyerlerini ve buna bağlı olarak mesleki kariyerlerini başarılı bir şekilde başlatması, koruması ve geliştirmesi anlamına gelmektedir (Wylleman vd., 2017). Genel bir tanımla da çift kariyer, bir bireyin iki kariyere birden aynı zamanda sahip olması veya aynı anda meşgul olunan en az iki uğraş için de kariyer, statü ya da unvan sahibi olmasıdır (Stambulova, 2010).

Bireyin yaşamdaki tüm potansiyeline ulaşmasını sağlayan, eğitim, öğretim veya sporla çalışmanın başarılı birleşimi olarak kavramlaştırılmış olan çift kariyer; spor kariyerini eğitim veya iş ile birleştirmenin zorluğunu ifade etmektedir (De Subijana vd., 2015). Spor kariyerini eğitim kariyeriyle bir arada başarılı bir şekilde götürmek isteyen öğrenci sporcular için antrenmanlarına katılabilmeleri eğitim programlarının esnek olmasına bağlı olarak düşünülürken, eğitim programlarına uymaları için de antrenman programlarında bir düzenleme gerekebilmektedir. Bu konuda yeterli esnekliğin, eğitim kurumları ve spor kulüpleri tarafından ortak bir düzende sağlanabileceği düşünülmektedir. Küresel dünyada toplumlararası kültür farkından dolayı, bazı toplumların gerçekleştirdiği başarılı çift kariyer uygulamaları direkt olarak alınıp uygulanamasa da bu ülkelerin eğitim sistemlerinin ve tarihlerinin incelenmesi önemli görülmektedir.

Çift kariyer kavramının Amerikan kolej sporları geleneğine dayandığı düşünülmektedir. Son zamanlarda Avrupalı öğrenci sporcuların çift kariyeri popüler bir çalışma alanı haline gelmiştir (Baron-Thiene ve Alfermann, 2015). Çift kariyerle hem profesyonel spor kariyeri sürecinde maddi kazanç sağlamak hem de bir lisans derecesine sahip olmak, spor kariyeri sonrası hayata hazır olmakta önemli görülmektedir. Amerikan kolej sporlarındaki kolej derecesi kazanma fırsatının, Norveçli futbolcular tarafından da yararlı görüldüğü ifade edilmektedir (McCormack ve Walseth, 2013). Günümüzde üst düzey sporcuların antrenman ve yarışma süreleri ile eğer öğrencilerse eğitim süreleri de düşünüldüğünde öğrenci sporcular için çok uzun saatler çalışma süresi gerektiği görülmektedir. Öğrenci sporcular, spor ve eğitim kariyerlerini bir arada götürmekte zorlandığında; eğitim hayatını yarıda kesebilmekte ya da branşında en yüksek performans düzeyine ulaşmadan spor kariyerini erken sonlandırabilmektedirler (Alfermann ve Stambulova, 2007).

Alfermann ve Stambulova (2007) iç ve dış kaynakları; sporcunun farklı kariyerleri (akademik ve spor kariyerleri) bir arada yürütürken başa çıkmalarını kolaylaştıran faktörler olarak ifade etmişlerdir. İç kaynaklar; algılanan yetkinlikler, deneyim ve geliştirilen beceriler olmak üzere sporcuya özgü olan güçlü yönler olarak ifade edilmektedir (De Subijana vd., 2015). Dış kaynaklar ise aile ve spor çevresi sosyal desteği, akademik kurumların önlemleri, destek programları ve sponsorlar gibi fırsatlar olarak ifade edilmektedir. Üst düzey sporcuların çift kariyer süreçlerinde iç ve dış kaynakların etkili olduğu düşünülmektedir.

Üst düzey öğrenci sporcuların çift kariyer gelişimlerinde sosyal-ekolojik belirleyiciler konulu çalışmada, üst düzey öğrenci sporcuların kariyer gelişiminin bireysel olarak belirlenmesinin

ötesinde okul, aile, eğitim yeri, politikalar ve çevre gibi sosyal bağlamlardan da etkilendiği görülmüştür (Sum vd., 2017). Çift kariyer gelişimi sürecinde, üst düzey öğrenci sporcular spor ile akademik çalışmalar arasında dengeli olmak zorundadırlar. Stambulova ve Ryba'nın (2014) çalışmalarında farklı ülkelerdeki çift kariyere sahip sporcular için çeşitli programlar ve çözümler tartışılmaktadır. Sporcuların kariyerleri üzerinde çevresel etkiler üzerine yapılan çalışmalarda elverişli ortamların; kişisel ve sosyal kaynak eksikliğini bir dereceye kadar telafi edebileceği görülmüştür (Henriksen vd., 2010).

Uluslararası literatürde de sporda çift kariyer çalışmalarının geçmiş dönemde oldukça sınırlı olduğu ancak son yılda bir artış gösterdiği görülmektedir (Storm vd., 2021). Ulusal literatürde de oldukça az sayıda çalışma olmakla birlikte ölçek uyarlama çalışmaları ve çift kariyer yolunda öğrenci sporcuların karşılaştıkları engellerin nitel araştırma yöntemiyle belirlenmesine yönelik çalışma dikkat çekmektedir (Bozyiğit vd., 2022; Karadağ ve Aşçı, 2021; Semiz, 2018).

Sporda Çift Kariyer

Çalışmanın kuramsal çerçevesi sosyal bilişsel kariyer kuramına (SBKK) dayanmaktadır. SBKK Bandura (1986) tarafından ortaya atılan sosyal bilişsel kurama dayandırılarak Lent, Brown ve diğerleri (2000) tarafından geliştirilmiştir. SBKK, kariyer seçimi literatürünün en kabul gören ve pek çok çalışmaya ışık tutmuş modellerinden biridir (Lent, Brown ve Hackett, 1994). Kuram temel olarak bireyin kariyerine ve sergilediği performansına yönelik beklentilerini ve niyetini temel alan “öz yeterlik”; gelecekteki performansını veya amaçlarını temel alan “sonuç beklentileri” ve bireyin amacını ortaya koyan “kişisel hedefler” olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır (Segal vd., 2002).

Çift kariyerin olası faydaları göz önüne alındığında, çift kariyer yapmayı kolaylaştıran kişisel ve çevresel faktörlere odaklanan akademik literatürde de son on yılda bir artış olmuştur (Li ve Sum, 2017; Stambulova ve Wylleman, 2019). Sporda son beş yıldaki çift kariyer literatürü incelendiğinde; eğitim kariyeri ve spor kariyeri arasında optimal bir dengenin sağlanması (O'Neil vd., 2021), çift kariyer yetkinliği (Cartigny vd., 2021; Linnér vd., 2019), sporun bırakılması ve sporcu kimliğinin terkedilmesinin önlenmesi (Andronikos vd., 2019; Brustio vd., 2020), çift kariyer ortamlarının kültürler arası karşılaştırılması (Küttel vd., 2020; Morris vd., 2021), sporcuların çift kariyerinde aile desteği (Knight vd., 2018; Tessitore vd., 2021) konularında çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Sporcuların çift kariyere geçişleri ve gelişimleri ile ilgili de önemli çalışmalar bulunmaktadır (Stambulova ve Wylleman, 2015; Stambulova ve Wylleman, 2019). Yine literatürde ergen sporcuların çift kariyer deneyimlerinin incelendiği ve ergenlik yıllarında spor kariyeri ve eğitim kariyerini birlikte yürütmenin hem faydaları hem de olası olumsuz etkileri üzerinde durulduğu araştırmalar dikkat çekmektedir (Aquilina, 2013; Ryba vd., 2017). Araştırmacılar; dengeli yaşam tarzı, yaşam stresinde azalma, sporcuları tek taraflı gelişimden koruyan çoklu kişisel kimlikler inşa etme, sporcuların öz düzenlemeleri üzerindeki olumlu etkiler, olumlu sosyalleşme davranışı, spor kariyeri sonrası kariyere geçişte daha iyi bir planlama ve spor sonrası daha yüksek istihdam edilebilirlik üzerinde durmuşlardır.

Genel olarak, spor alanında genç sporcular 8 yaş civarında yarışmaya başlamaktadırlar. Üst düzey performansa erişmeleri için ortalama 10 yıllık bir deneyim, ardından da en üst düzeyde

yarışmak ise 5-10 yıllık süreye ihtiyaç vardır (Wylleman ve Reints, 2010). Bu nedenle, bir sporcunun yetenek seçimi, tespiti ve geliştirilmesi, neredeyse tüm öğrenim hayatını içine alan ilkokuldan yükseköğretime kadar geniş bir süreyi kapsamaktadır. Ayrıca sporun küresel bir güç haline gelmesiyle birlikte de dünyada sporda erken özelleşmeye gidilmeye başlanmıştır. Bazı branşlarda milli takım seviyesinde üst düzey performans gösterme başarısını yakalamış 13-14 yaşında sporcuların bulunması dikkat çekmektedir. Spor kariyeri açısından son derece avantajlı olan bu durum, temel eğitim döneminde olan sporculara eğitim kariyeri açısından çeşitli zorluklar yaratabilmektedir. Uzun kamp dönemleri, yoğun antrenmanlar ya da yarışma programının öğretim dönemleri ile çakışması sonucu sporcular derslerinden geri kalabilmekte, sınavlarını telafi etmekte zorlanabilmektedirler.

Türkiye’de Yükseköğretimde Sporcuların Çift Kariyerine İlişkin Geliştirilen Politikalar
Türkiye de öğrenci sporcular için hazırlanmış bir kariyer destek programı, birimi ya da sistematik rehberlik hizmeti bulunmamaktadır. Ancak öğrenci sporcuların çift kariyer yolunda desteklenmesi için çeşitli politikalar yürütülmektedir. Yürütülen bu çalışmaların ise genellikle yükseköğretim çağına olması dikkat çekicidir. Ayrıca verilen desteklerin genellikle üst düzey sporculara yönelik olduğu ve alt yapılarda çift kariyer desteklerinin sistematik bir biçimde ele alınmadığı da görülmektedir

Milli sporculara spor alanındaki yükseköğretim kurumlarına girişte özel kontenjanlar verilmekte ve diğer adaylara göre başvuru baraj puanları daha düşük tutulmaktadır. Olimpiyatlar, Dünya ve Avrupa Şampiyonalarında ilk üç dereceyi elde eden milli sporcular 2022-Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Kılavuzunun 7.4 maddesine göre kontenjanlar dahilinde spor alanındaki yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmektedir (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2022). Yükseköğretime yerleşen başarılı sporcular ise milli müsabakalar ve milli takım kamplarında olduklarını belgelemeleri halinde ilgili tarihlere derse devamlarından muaf tutulmakta ve giremedikleri sınavlar için mazeret sınavı hakkına sahip olmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı ise Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin İkinci Bölümü'nün 9. Maddesine göre dereceye giren ya da en az on kez milli olmuş olimpik branşlardaki milli sporculara kriterleri sağlamaları halinde Beden Eğitimi Öğretmeni atamalarında kontenjan ayırarak o yıl başvuran sporcuların başarı sırasına göre merkezi sınav koşulu aramaksızın atamalarını gerçekleştirmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015). 2020 yılından itibaren ise Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın girişimleriyle olimpik ve paralimpik spor branşlarında başarılı milli sporculara YKS'de yerleşmeleri halinde 52 vakıf üniversitesi tarafından tam burslu öğrenim görme fırsatı sunulmuştur (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2019). Yapılan bu düzenleme sporcuların çift kariyerlerinin destelenmesi açısından günümüze kadar gerçekleşen en iyi uygulama olarak dikkat çekmektedir. Bu çalışmalarla başarılı sporcuların spor kariyerleri ile eğitim kariyerleri arasında dengenin sağlanması, spor bilimleri alanı dışında farklı bir kariyer fırsatı yakalaması, spor sonrası kariyerini düşünerek spor kariyerini bırakma eğiliminin önlenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca başarılı öğrenci sporcuları desteklemek için Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezleri (TOHM) ve Sporcu Eğitim Merkezleri (SEM) bulunmaktadır. TOHM'ların başlıca amacı orta eğitim çağına yer alan yetenekli sporcuların, eğitimlerini aksatmadan kariyerlerine devam etmelerini sağlamaktır (OHMK, 2015). Ancak bu uygulamalarda çeşitli kontenjanların bulunması ve süre sınırlıkları

sporcuların çift kariyerlerini yürütmede bir dezavantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüldüğü gibi sporcuların çift kariyerin yönetilmesi çok paydaşlı ve paydaşlar arasında güçlü koordinasyonu gerektiren bir yapıdır. Araştırmamızda sporcuların çift kariyer deneyimleri üzerinde odaklanılmaktadır. Bu nedenle aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmaktadır.

1. Öğrenci sporcuların çift kariyerini devam ettirmede nasıl deneyimler yaşamaktadırlar?
2. Öğrenci sporcular çift kariyeri yönetirken karşılaştıkları zorluklarla nasıl başa çıkmaktadırlar?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma öğrenci sporcuların çift kariyerini devam ettirmede yaşadıkları deneyimler üzerine tasarlanmıştır. Yukarıda tanımlanan araştırma sorularına en uygun seçenek olarak araştırma nitel araştırma yaklaşımında, yorumlayıcı paradigmada ve fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Fenomenolojik çalışmalarda bireylerin bir fenomen ya da kavramla ilgili yaşadıkları deneyimlerin ortak anlamları açıklanmaya çalışılmaktadır (Creswell ve Clarke, 2018).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Araştırmaya katılan sporcuların 18 yaşından büyük olması, üniversite öğrenimine devam etmesi ve kendi branşında milli ya da en üst ligde yer alıyor olması araştırmaya katılma ölçütleri olarak belirlenmiştir. Bu ölçütleri sağlayan, üniversite öğrenimi gören 5 kadın ve 5 erkek olmak üzere 10 katılımcı (20-26 yaş arası) araştırmanın çalışma grubunda yer almıştır. Araştırmaya katılan sporcuların isimleri gizlenerek, etik kurallar gereğince katılımcılara kod isimler verilmiştir. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

İsim	Bölüm	Sınıf	Branş	Yaş	Haftalık Ders Saati	Spor Dalında Tecrübe Yılı	En Üst Ligde Yer Alma Yılı	Antrenman Düzeni Haftalık Gün-Saat
Ayşe	Tıp	6	Buz Hokeyi	26	25-30	15	15	3gün 8,5 Saat
Deniz	Spor Bilimleri	3	Voleybol	23	25-30	13	6	6gün 15 Saat
Melek	Kimya Mühendisliği	3	Buz Hokeyi	21	15-20	9	5	3gün 6 Saat
Seda	Gıda Mühendisliği	3	Buz Hokeyi	21	24	14	6	5gün 6saat
Yusuf	Uzay Mühendisliği	4	Amerikan Futbolu	25	21	7	3	6gün 10saat
Mert	Spor Bilimleri	2	Cimnastik	20	6	14	9	6gün 36saat
Mehmet	Spor Bilimleri	4	Kayakla Atlama	23	10	12	10	6gün 42saat
Can	Spor Bilimleri	4	Kayakla Atlama	21	4	12	11	6gün 30saat
Alper	Spor Bilimleri	4	Güreş	22	23	11	8	4gün 20saat
Betül	Spor Bilimleri	4	Güreş	24	26	8	7	6gün 21saat

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak Covid-19 koşulları çerçevesinde çevrimiçi görüntülü ya da yüz yüze bireysel görüşmeler ile toplanmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcılara kişisel bilgi formu sorularının yanında, araştırmanın kuramsal çerçevesine göre alan yazın incelenerek oluşturulmuş (Aquilina, 2013; Lent vd., 2000; O'Neil vd., 2021; Wylleman vd., 2013) ve SBKK (öz yeterlik, sonuç beklentileri, kişisel hedefler) çerçevesinde sınıflandırılan 15 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Sorulardan bazıları; “Hem spor hem eğitim kariyerinizle ilgili çalışmalarda başarınızı nasıl görüyorsunuz?”, “Çift kariyerinizde neyi hedefliyorsunuz, hayatta nereye ulaşmak istiyorsunuz?”, “Spor ve eğitim kariyerinizde zorlukların üstesinden gelmede kendinizi nasıl görüyorsunuz?” şeklindedir. Kişisel bilgi formunda ise, sporcu öğrencilere bölüm, sınıf, branş, yaş, öğrenim gördükleri bölümde sorumlu oldukları haftalık ders saati, branşlarında tecrübe yılları, branşlarında en üst ligde kaç yıldır yer aldıkları, haftada kaç gü ve kaç saat antrenman yaptıkları ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Verilerin Toplanması

Katılımcılardan görüşmeler öncesi randevu alınmış kendilerinin seçtiği uygun bir ortamda görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere başlanmadan önce araştırmanın amacı açıklanarak aydınlatılmış onam formu ile katılımcılardan izin alınmış, araştırmaya gönüllü olarak katılmaları sağlanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak ve görüşmeler sırasında not tutularak kayıt altına alınmıştır. Bireysel görüşmeler ortalama 30 dakika civarında sürmüştür.

Araştırma Yayın Etiği

Araştırmanın etik kurul izni, Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'nun 24.01.2022 tarih ve 02/31 sayılı kararı ile alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizine başlanmadan önce, veriler bilgisayar ortamına aktarılarak öncül kodlar oluşturulmuş, verilere aşinalık kazanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin ilk aşamasında spor alanının kendine özgü özelliklerine bağlı olarak ve araştırmanın kuramsal çerçevesi dikkate alınarak öncül kodlamaları içeren bir kod listesi oluşturulmuştur. Daha sonra araştırmanın amacı doğrultusunda SBKK'ye uygun olarak temalar belirlenmiştir. Temaları tanımlamak için veri analizi süreci boyunca katılımcılarla iletişim halinde kalınmıştır.

Araştırmanın İnanırcılık, Aktarılabirlik, Güvenilebilirlik ve Doğrulanabilirlik Stratejileri

Araştırmada geçerliği sağlamak amacıyla Lincoln ve Guba (1986) tarafından önerilen aktarılabirlik, inanırcılık, güvenilebilirlik ve doğrulanabilirlik kriterleri temel alınmıştır. Güvenirliğin sağlanabilmesi için, görüşmelerin kayıt altına alınarak, bunların yazıya aktarılması, farklı araştırmacılar tarafından bireysel kodlama yapılması stratejileri kullanılmıştır. İnanırcılığın sağlanabilmesi için verilerin analizinde kodlayıcı çeşitlemesi yöntemi kullanılmıştır. Aktarılabirliğin sağlanabilmesi için, verilerin ortaya koyulmasında

farklı öğrenci sporcuların görüşlerine alıntılar yoluyla yer verilmiştir. Güvenilebilirlik için, analiz sürecinde araştırmanın yazarları ile sık sık verilerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Doğrulanabilirlik kriterinin sağlanması için de, katılımcıların düşüncelerini ve sahip oldukları deneyimleri daha iyi yansıtabilme amacıyla, araştırmada gerçekleştirilen tüm aşamalar ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda yapılan analiz sonucunda SBKK çerçevesinde üç ana tema ve 39 kod oluşturulmuştur. Temalar; “Öz yeterlik: Başarı ruhumda var”, “Sonuç beklentileri: destek ve engeller”, “Kişisel hedefler: Akademik sporcular” olarak ortaya konmuştur.

Çalışmada eğitim ve spor kariyerini aynı anda yürüten öğrenci sporcuların benzer deneyimler yaşadıkları görülmüştür. Spor kariyerlerini ve eğitim kariyerlerini bir arada yürütürken zaman zaman zorluklar yaşasalar da bu zorlukları sporculuklarının yarattığı öz disiplin ile aştıklarını belirtmişlerdir. Sınav zamanları ile müsabaka zamanlarının çakışması gibi durumlarda eğitim kurumlarından göremedikleri destek, spor branşları ve öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrenci sporcuların değişik düzeylerde etkilenmesine neden olmaktadır.

Spor bilimlerinde öğrenim gören katılımcılar kendilerini şanslı görerek, bir başka bölümde öğrenim görseler spora bu kadar alan yaratamayabileceklerini ve çift kariyerlerini iyi bir şekilde yönetemeyeceklerini ifade etmişlerdir. Mühendislik, tıp gibi bölümlerde öğrenim gören katılımcılar ise milli sporcu olmalarına rağmen, maddi getirinin istedikleri standartta olmamasından dolayı mesleki kariyerlerini spor alanında sürdürmek istemediklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle spor kariyerleri konusunda zaman zaman “hobi gibi” ifadesini kullandıkları görülmüştür. Ancak her iki durumda da sporcuların branşlarında en yüksek seviyede mücadele ettiği de bir gerçektir. Ayrıca kendilerini hem eğitim hem de spor kariyerlerini bir arada yürütmede başarılı gördükleri anlaşılmaktadır.

Öz Yeterlik: Başarı Ruhumda Var

Çalışmada öncelikle öğrenci sporcuların bir görevi başarılı bir biçimde yerine getirebilmesi için sahip olması gereken özelliklerin kendisinde ne derece bulunduğu dair inancını açıklamaya çalışan; öz yeterlikleri üzerinde durulmuştur. Öğrenci sporcuların görüşlerinden elde edilen bulgulara göre “Öz yeterlik: Başarı ruhumda var” teması altında öne çıkan kodlar, “başarılı olmak, sporu öncelikli görmek, disiplinli olmak, zorluklarla baş etmek, planlı yaşamak, stres yönetimi, dinlenmek ve kendine güven” olmuştur. Katılımcılar çift kariyer yolunda kendi kararlarına göre ilerlediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılara çift kariyerlerini yürütürken başarılarını nasıl gördükleri sorulduğunda, iki kariyeri bir arada yürütmenin zorluğuna değinmekle beraber, kendilerini başarılı gördüklerini ifade etmişlerdir.

“İki işle uğraşıyorum ve ikisini aynı anda yürütebildiğim için kendimi başarılı görüyorum. Çünkü bunu yapmak çok zor ve ben iyi bir sporcu olduğumu düşünüyorum.

İyi de olsa kötü de olsa eğitimimi de tamamlamaya çalışıyorum ki bence bu önemli bir başarı.” Betül (yaş 24)

“Şu anda milli takım seviyesinde olduğum için kendimi yeterli buluyorum. Takımda daha çok, daha aktif yer almak öncelikli hedefim. Akademik kariyerimde ise, ortalamam iyi bir seviyede aynı zamanda çift ana dal yapıyorum. İki mühendislik bölümünden mezun olarak çift diplomaya sahip olacağım. Bu yüzden kendimi iki alanda da başarılı olarak görüyorum.” Melek (yaş 21)

Katılımcılar kendilerini zor olan çift kariyerlerini yürütebildikleri için başarılı görmekteydiler. Aynı zamanda bu başarılarının arkasında, aslında zorluklarla mücadele edildiği küçük yaşlarda başlayan çift kariyerlerinin çeşitli dezavantajları olduklarından da bahsetmişlerdir. Spor ve eğitim kariyerlerini bir arada götürmelerini disiplinli, planlı ve hırslı olmalarına bağlamaktadırlar. Katılımcılara spor ve eğitim kariyerleri konusunda sorumluluk almaları gerektiğinde nasıl seçim yaptıkları sorulduğunda; milli maçlara ya da maddi kazançta vurgu yaparak sporu öncelikli gördüklerini ifade etmişlerdir. Ancak eğitim kariyerlerine de gelecekleri açısından önem verdiklerini belirtmişlerdir.

“Eğitim ve spor arasında bir sorumluluk almam gerektiğinde de ikisini de aynı anda idare etmeye çalıştım. Önceden eğitimin önemsiz sporun önemli olduğunu düşünürdüm. Ama son zamanlarda en başarılı arkadaşlarımla bile sakatlanıp spor hayatlarının birden bitiğine şahit olunca eğitim olmazsa olmaz diye düşündüm. Eğitimin önemine inandım, ikisini de aynı anda yapabilirim.” Mert (yaş 20)

“Sporu tercih ediyorum. Belirli bir seviyeye gelince güreşte ister istemez maddiyat devreye giriyor. Gelirimi spordan kazanıyorum. İster istemez tercih yapmam gerektiğinde spora yöneliyorum.” Alper (yaş 22)

“Bir maça giderken sınavıma giremediğim zamanlar oluyor. İstemeyerek de olsa sporu tercih ediyorum. Eğitimden biraz ödün vermek zorundayım. Çünkü kolay değil ülkemi temsil ediyorum.” Betül (yaş 24)

Katılımcıların çoğunluğu tercih yapmak durumunda kaldıklarında sporu öncelikli olarak tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Aslında eğitimi de sporu da eşit tutmaya çalıştıklarını ifade etseler de elit düzeyde spor yaptıkları için uzun süren kamplar ve sıkı antrenmanlar dolayısıyla eğitimi biraz geri planda tutmak zorunda kaldıkları görülmektedir.

Katılımcılara çift kariyerlerinde karşılaştıkları zorluklarla baş etmede kendilerini nasıl değerlendirdikleri ve disiplinlerini nasıl sağladıkları sorulduğunda, sporun içerisindeki düzen ve disiplinin hayatlarına yansıdığından bahsetmişlerdir. Bu sebeple eğitim hayatlarında ve özel hayatlarında çok zorlanmadıklarını belirtmiş, bu durumu da öncelikle spora bağlamışlardır.

“Spor konusunda öz disiplinliyim. 10 yaşından beri ister istemez öz disiplini sağlıyorsun. Her şeyin saati var ve kuralı var. Bunlara saygı duyuyorsun. Disiplin gösteriyorsun. Eğitim konusunda da aslında güreş sayesinde yani güreşin hayatıma kattığı disiplin sayesinde öz disiplinim gelişti. Eğitime de bunu yansıtabiliyorum.” Alper (yaş 22)

“Kendime dedim ki kolay olmayacak ama yapacağım. Zaten kolay olsaydı herkes yapardı. Şimdiden kendi planlarımı yapıyorum.” Mert (yaş 20)

“Eğitim kariyerimde bir noktada bir sorun yaşadığımda ve onunla başa çıkmayı öğrendiğimde sporda da zorluklarla aynı yöntemle başa çıkabiliyorum. Biri diğerini destekliyor. O yüzden spor ve eğitim hem birbirini beslediği için hem de bana özgüven kazandırdığı için sorunlarımla daha kolay başa çıkabiliyorum.” Ayşe (yaş 26)

Katılımcıların görüşlerine göre çift kariyer yönetimlerini gerçekleştirirken sporda sakatlık gibi durumlara bağlı olarak, geleceğe yönelik bir bilinmezlik içerisinde oldukları düşünülmektedir. Katılımcılara çift kariyerlerini yönetmedeki rutinleri ve beklenmedik durumlardaki stratejileri sorulmuştur.

“Çift kariyerde en önemli şey aslında zamanı verimli kullanabilmek, benim ajandam var Google calendar uygulamasını kullanıyorum. Özellikle derslerim de başladığı zaman derslerimi oraya giriyorum. Boşluklarımda ödevlerimi ayarlıyorum.” Melek (yaş 21)

“Rutinlerim var tabii ki. Kamp döneminde antrenman aralarında sınavda çıkacak sorulara bakarım. Belli bir programım var ders çalışmak için. Bazen dinlenmeden ödüün veriyorum. Ama çok abartmıyorum. Hocalarla konuşup konu ezberi yapmaya çalışıyorum aralarda.” Betül (yaş 24)

Katılımcıların çoğu planlı ve programlı olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak sporun ve eğitimin bir arada yürüdüğü bu süreçte planların bazen aksayabildiği, bu sebeple her plana bir alternatifi ile çözüm üretme yoluna gittikleri anlaşılmıştır.

Sonuç Beklentileri: Destek ve Engeller

İkinci temanın en belirgin kodları; sosyal hayata olumsuz etki, zaman yönetimi, disiplin, spor arkadaşları, deneyimli insanlardan destek almak olarak ortaya çıkmıştır. Bu tema kapsamında katılımcılara sonuç beklentilerine yönelik; kariyer imkanları, spor ve eğitimin birbiri ile olan ilişkisi, karar verme süreçleri gibi konularda sorular sorulmuştur. Katılımcılar bu çerçevede birtakım destek ve engellerden bahsetmektedir.

Katılımcılara spor ve eğitimi aynı anda yürütmenin hayatlarında neleri etkilediği sorusu sorulduğunda en çok sosyal hayata olan etkisinden bahsetmişlerdir.

“Ailemden feragat ediyorum. Sosyal yaşantım yok. Mental sağlığımy çok iyi tutmalıyım. Kendimi dışarıya kapatmak zorunda kalıyorum.” Can (yaş 21)

“Sosyal hayatım yok denecek kadar az. Çok arkadaşım yok. Küçüklüğümde beri kamplardayım. Okulda çok vakit geçiremediğim için sınıftan sadece iki kişiyi tanıyorum. Düşünün artık. Ama bir şey olsun istiyorsam bir şeylerden de fedakarlık yapmam gerekiyor. Kolay olmuyor çünkü başarı.” Alper (yaş 22)

“Yaşıtlarım şu anda, benim kadar ciddi bir sporla uğraşmayanlar okuldaki sosyal aktiviteler, kulüpler olsun. En azından okul hayatına daha çok vakit ayırıp daha iyi adapte olabiliyor. Ben

buna daha çok vakit ayırmak istiyorum bir taraftan ama olmuyor. Benim hayatımın diğer bölümünü de buz hokeyi oluşturduğu için, bu biraz zor oluyor.” Melek (yaş 21)

Spor ve eğitimin birbirini nasıl tamamladığı sorulduğunda katılımcıların çoğu spor ve eğitimin birbirini desteklediğini ifade etmişlerdir.

“Spor eğitimsiz olmaz. Bizim antrenörlerimiz eğitimsiz olsa asla bu seviyeye gelemeyiz. Yanlış yapılan spor her zaman sağlığa zarar verir. Eğitim de öyle, sporla birleşince sporun disiplini eğitime de yansıyor.” demiştir. Alper (yaş 22):

“Sporda ciddi bir disiplin var bunu hayatının her noktasında kullanabiliyorsun. Sporcu olup eğitim hayatında hocasına, idareye saygısızlık yaparı göremezsiniz. Saygıyı, disiplini biz hep sporla öğrendik.” Betül (yaş 24)

Katılımcılar, sporun eğitim olmadan olamayacağını, eğitimin de spordaki disiplinle daha iyi ilerlediğini belirtmişlerdir. Ancak bu durumun eğitimcilerin desteği olmadan ilerleyemeyeceğine vurgu yapılmıştır.

“Hocalarımız anlayışlı olursa biz de daha rahat edeceğiz. Yani bana Dünya Kupasına gittiğimde izin belgen hala gelmedi diye mesaj geliyorsa eğitimle spor birbirini iyi tamamlamaz.” Mehmet (yaş 23)

“Bakanlığın milli sporculara desteği var şu an. Keşke benim zamanımda da olsaydı. Herhangi bir liseye yazılmıştım ve hocalarımdan hiç destek göremedim. Maça gittim hocalar sıkıntı yaptı. Sınavlarım kötü geçti hocalar; “bize ne!” dedi. Ama şu an öyle değil devletin bursu var ve sporcular hem okuyup hem sporunu rahat yapabiliyorlar.” Can (yaş 21)

Özellikle milli müsabakalar öncesi sporcuların eğitim kariyerlerinde daha fazla destek bekledikleri görülmektedir. Sporcular antrenman kaçırmanın ya da kampa katılmamanın telafisinin olmadığını ayrıca mümkün de olmadığını bu nedenle eğitim kariyerlerinde daha fazla desteğe ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Sınav zamanlarında göremedikleri destek, yönetim tarafından milli sporculara; spor ve eğitimi bir arada götürmelerine yardımcı bir sistemin uygulanamaması karşılaştıkları en büyük engeller olarak anlaşılmıştır.

Katılımcılara çift kariyerlerini yürütmeye kimlerden, nasıl destek gördükleri sorulduğunda ise en önemli desteğin ailelerinden ve antrenörlerinden geldiğini belirtmişlerdir.

“İlk destekçim annem ve babam ben tek çocuğum. İlk danıştığım insan babamdır. Beni her zaman düzeltir yönlendirir. Antrenörlerim de büyük destekçim. Sporcuysan zaten psikolog, fizyoterapist, masör olmazsa olmaz. Sakatlanma durumlarında daha sık görüşüyoruz. Psikologlarla selamlaşsak bile seans gibi geçiyor. Hepimiz ekibiz bence.” Mert (yaş 20) diyerek aile, antrenör ve destek personelinin önemini “ekip” ifadesi ile vurgulamıştır.

“Ortaokul döneminde annem beni “Yarışmalara gitme, lise giriş sınavın var.” diye göndermemişti. Ama eğitimde de çok kötü olmadığımı, sporda da başarılı olduğumu görünce ciddi destek sağladılar.” Mehmet (yaş 23)

“İlk yıllarımda seçme var dediler girdim seçmeye, sonra ailemin numarasını aldılar aramışlar. Babam; “bak zor bir iş bu, sürekli yurt dışında olacaksın” dedi. Olsun dedim, babam da “tam destekçinim” dedi ama annemi ikna etmek çok zor oldu. Kâğıtları gizlice imzalattık önce, pasaportum çıkınca annem öğrendi. Ama gidince kupayla geri döndüm ve gönlünü aldım annemin.” Can (yaş 21)

Başta çift kariyer sürecinin zorluğu nedeniyle olumlu yaklaşmayan aile bireylerini bile spor ve eğitim kariyerlerinde elde ettikleri başarıları göstererek kendilerine desteğe ikna ediyor olmaları, katılımcılar için çok önemli görülmektedir.

Kişisel Hedefler: Akademik Sporcular

“Kişisel hedefler: Akademik sporcular” teması altında en çok öne çıkan kodlar; akademik ilerleme, sporda kariyer imkânı olmayışı, yaşa bağlı olarak spor kariyerinin sonlanması ve hem akademik hem sporda ilerleme olmuştur. Katılımcılar spora olan sevgi ve bağlılıklarından dolayı hayatlarında hep var olmasını istemektedirler ancak spor kariyerleri bittiğinde de maddi imkanlara sahip olmaları gerekeceğinden eğitim kariyerlerini de sürdürmeleri gerektiğini düşünmektedirler.

“Çok küçük yaşlardan beri sporcu olduğumdan dolayı, sporsuz yaşayamayacağımı fark ettim, sporu hayatıma bir şekilde entegre etmem gerekti. O yüzden ikisini beraber idare edip hem gelecekte iyi bir meslek sahibi olayım, mutlu olayım, param olsun hem de bir yandan da yapmaktan keyif aldığım şeyi yapayım istedim.” Ayşe (yaş 26)

“Şu an çok sevdiğim ve her zaman içinde bulunmaktan mutlu olduğum bir sporun içindeyim, bir iş yapıyorum. Ama bir noktada bu son bulacak ve ben de lisede ve üniversitede aldığım akademik eğitimi sadece sporla devam ettirmek istemiyorum.” Deniz (yaş 23)

Katılımcılara spor kariyerleri ve eğitim kariyerleri konusunda sahip oldukları seçenekleri araştırıp araştırmadıkları sorulduğunda bu konuda farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Bazı spor dallarında öğrenci sporcuların spordan gelir elde etme imkanlarının kısıtlı olması nedeniyle akademik kariyerlerini ön planda tutmaları gerektiğini düşündükleri de görülmüştür.

“Spor konusunda kariyer zaten düşünmedim hiçbir zaman bu işten ekmek, para kazanabileceğimi hiç düşünmedim. Hobi olarak yaptım, arkadaşlarımla beraber oynamaktan zevk aldığım için ve bu işi en üst düzeyde yapabileceğimi kendime göstermek için aslında daha çok, bu şekilde yaptım. Eğitim alanında kariyer seçeneklerim var, şu anda yazılım alanına yönelmiş durumdayım.” Yusuf (yaş 25)

Mühendislik alanında öğrenim gören Melek (yaş 21) ise;

“Türkiye’de buz hokeyine baktığımızda meslek haline getirmek biraz zor açıkçası ve ben de şu an hâlihazırda mühendislik okuduğum için tabii ki kariyer olarak okuduğum bölüm odaklı düşünüyorum. Buz hokeyi benim için şu anda hobi gibi demek istemiyorum çünkü milli takımdayım. Ama ileride buz hokeyini tamamen hobi olarak yapmak ve okuduğum bölüm odaklı kariyer planlarım var. Yüksek lisans ve doktora yapmayı düşünüyorum. Yine akademik amaçlı

yurtdışına gitmek gibi hedeflerim var. Tabii ki orada da buz hokeyi yapabilirsem yapmaya çalışacağım...” diyerek milli bir sporcu olarak eğitim kariyerinde planladığı ilerlemeyi aktarmıştır.

Spor kariyeri daha çok öne çıkan katılımcılarda ise spor kariyerlerinin yaş itibarıyla bir yerde noktalanması sonrasında eğitimini aldıkları kariyere yönelmeyi düşündükleri görülmüştür.

“...Ama güreşin yanına şu an bir şey koyamıyorum. Çünkü gerçekten ağır bir spor ve kendimi güreşe veriyorum. O yüzden belirli bir yaşa kadar sporu düşünmek istiyorum. Ama belirli bir yaşı geçince o zaman kariyerime odaklanmayı düşünüyorum tabii ki.” Alper (yaş 22)

“...Sonuçta üniversite bittikten sonra voleybol hayatım yaşım itibarıyla bir noktada durmak zorunda. Sonrasında neler yapabileceğim hakkında araştırmalar yapıyorum.” Deniz (yaş 23)

Katılımcılara hayatta neyi hedefledikleri, nereye ulaşmak istedikleri sorulduğunda ise genel olarak spor kariyerlerinde istedikleri ve mevcut performansları ile ulaşabilecekleri son noktalara geldiklerini düşündüklerinden, çoğunluğunun akademik kariyerlerinde ilerlemek istedikleri görülmüştür.

“Sporda birçok hedeflediğim şeyi başardım. Yavaş yavaş farkındayım artık spor kariyerimin de sonuna geldiğimi. Çünkü her şey bir yere kadar. Spor sonrası akademik düşünüyorum. Kış sporları hakkında ülkemizde akademik olarak çok boşluk var. Yurt dışında pek çok şey gördüm ve Türkiye’de bu potansiyel var. Bu branşların gelişimi için akademik çalışmak istiyorum. Bakanlıkta olur, akademik süreçte olur bir şekilde katkı sağlamak istiyorum.” Mehmet (yaş 23)

Seda (yaş 21) ise hedeflerinin ülke şartları doğrultusunda şekillendiğini şöyle ifade etmiştir:

“...Ama bir de şöyle bir şey var, belli bir yaşa kadar devam edebiliyorsun. O açıdan da baktığımızda mecburen aslında eğitimi daha öne koymam gerekiyor, Türkiye şartlarında bu böyle. Eğitimi daha çok ön seviyede tuttuğum için sporu arkada bırakıyorum diyebilirim. Sporda belli birkaç branş var, onlara önem veriliyor, değer veriliyor. Onun dışında hiçbir branşa değer verilmiyor. Hokey de bunlara dahil. Çok fazla yatırım olmuyor. Herkes daha çok kendi kendine çabalyor bir şeyler için.”

Deniz (yaş 23) bir voleybolcu olarak sevdiği işi yaptığını ancak aldığı eğitimle de ileride bir kariyer elde etmek istediğini şöyle ifade etmiştir:

“Şu an zaten çok sevdiğim ve her zaman içinde bulunmaktan mutlu olduğum bir mesleğin içindeyim, bir iş yapıyorum. Ama bir noktada bu son bulacak ve ben de lisede ve üniversitede aldığım akademik eğitimi sadece sporla devam ettirmek istemiyorum. Voleybol hayatım bittikten sonra çok fazla sporun içinde kalır mıyım? Muhakkak kopmayacağım ama iş olarak kalır mıyım bilmiyorum. Küçüklükten beri hayalim, voleybola başladığımdan beri, farklı bir alanda akademik donanıma sahip olup o konuda ilerlemek. O yüzden voleybol sonrasında da başka bir alanda gelişip iş yapmayı düşünüyorum. Aklımda seçenekler var.”

Genel olarak öğrenci sporcular kariyerlerinde eğitimini aldıkları alanda ilerlemek istediklerini belirtmişlerdir. Sporculuk hayatları yaş itibarıyla noktalanacağından akademik ilerlemeye

verdikleri önem görülmeyle beraber, sporlarını da hayatlarından tamamen çıkarmak istemedikleri görülmüştür.

TARTIŞMA

Çalışmada SBKK çerçevesinde eğitim ve spor kariyerini aynı anda yürüten öğrenci sporcuların deneyimlerine odaklanılmıştır. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda yapılan analiz sonucunda SBKK çerçevesinde üç ana tema ve 39 kod oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar; “Öz yeterlik: Başarı ruhumda var”, “Sonuç beklentileri: destek ve engeller”, “Kişisel hedefler: Akademik sporcular” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın bulguları, spor ve eğitim kariyerinin etkin bir şekilde yönetilmesinin, spor sonrası hayata sorunsuz bir geçiş sağlayabileceğini öne süren araştırmaları desteklemektedir (Cartigny vd., 2021b). Öğrenci sporcular spor kariyerlerini ve eğitim kariyerlerini bir arada yürütürken bazı engellerle karşı karşıya kalsalar da bazı başa çıkma stratejileri ile bu durumları aştıklarını ve spor sonrası hayata hazırlık yaptıklarını belirtmişlerdir.

Öğrenci sporcuların çift kariyerlerini sürdürmeye yönelik sahip olması gereken özelliklerin kendilerinde ne derece bulunduğu dair inancını açıklamaya çalışan “Öz yeterlik: Başarı ruhumda var” teması; başarılı olmak, sporu öncelikli görmek, disiplinli olmak, zorluklarla baş etmek, planlı yaşamak, stres yönetimi, dinlenmek ve kendine güven kodlarından oluşmaktadır. Katılımcılar çift kariyeri yürütmenin zorluğuna değinmekle beraber kendilerini başarılı gördüklerini de ifade etmişlerdir.

Sporcular spordaki başarılarına karşın, küçük yaşlarda çeşitli dezavantajlı durumlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Spor ve eğitim kariyerlerini bir arada götürmelerinde hayat boyu disiplinli, planlı ve hırslı olmanın etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğrenci sporcuların bir görevi başarılı bir biçimde yapabilmek için sahip olunması gereken özelliklerin kendilerinde bulunduğu dair inançlarının, yani öz yeterliklerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Bandura ve Adams, 1977). Öğrenci sporcular spor kariyerlerini öncelikli görürken, eğitim kariyerlerine de gelecekleri açısından önem verdiklerini belirtmişlerdir.

Uzun süren kamplar ve sıkı antrenmanlar dolayısıyla eğitim kariyerlerini geri planda tutmak zorunda kaldıkları görülmektedir. Sporun ve eğitimin bir arada yürüdüğü bu süreçte planların bazen aksayabildiği bu sebeple her plana bir alternatifi ile çözüm üretme yoluna gittikleri anlaşılmıştır. De Subijana ve diğerleri (2015) tarafından İspanyol olimpiik sporcularla yapılan çalışmada, öğrenci sporcuların normalleştirilmiş eğitim sistemiyle ilgili çeşitli sorunlarının olduğu görülmüştür. Belirli stratejiler kullanılarak engellerin en aza indirilebileceği belirtilmiştir. Bu nedenle rehberlik hizmetleri ile sporcunun güçlü yanlarını güçlendirmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Öğrenci sporcuların çift kariyerlerini sürdürmeleri için sonuç beklentilerine yönelik; kariyer imkanları, spor ve eğitimin birbiri ile olan ilişkisi ve karar verme süreçlerine odaklanan “Sonuç beklentileri: Destek ve engeller” teması; sosyal hayata olumsuz etki, zaman yönetimi, disiplin, spor arkadaşları ve deneyimli insanlardan destek almak kodlarından oluşmaktadır. Katılımcılar çift kariyeri yürütebilmek için özellikle zaman bulamama gibi birtakım engellerle

karşılaştıklarını belirtse de benzer oranda da başa çıkma stratejilerini kullandıklarını belirtmişlerdir. De Subijana ve diğerleri (2015) tarafından yapılan çalışmada öğrenci sporcuların çift kariyeri zorlu olarak algıladığı görülmektedir. Ayrıca mevcut çalışmada da olduğu gibi en önemli engeller zaman yönetimi ile ilgilidir. Öğrenci sporcular temel sorunları olarak; çoğu zaman ders çalışacak zaman bulamama, sınavları kaçırma, ders programlarına uyamama ve zorunlu derslere devamsızlık durumlarını belirtmişlerdir. Bu engeller öğrenci sporculara; aşırı yüklenme ve artan sakatlanma riski, aşırı antrenman ve tükenmişlik, spor veya eğitimden erken ayrılma gibi çift kariyer maliyetlerine neden olabilmektedir (Aquilina, 2013).

Katılımcılar çift kariyerin en çok sosyal hayatlarını etkilediğini belirtmişlerdir. Çoğu zaman sosyal çevreleri ile vakit geçirmek yerine antrenman ve kamplarda olma zorunluluklarından dolayı sosyal çevrelerinin takım arkadaşlarıyla sınırlandırıldığı görülmektedir. Ayrıca çift kariyerin eğitimcilerin desteği olmadan ilerleyemeyeceğine vurgu yapılmıştır. Li ve Sum (2017), sporcuların çift kariyerlerinde, çift kariyere başlamak yeni bir yaşam tarzını kabul etmek; günlük rutine uğraşmak ve dengeye ulaşmak aşamalarından oluştuğunu belirtmektedir. Bu aşamalarda da bireysel, kişilerarası ve yapısal faktörler, sporcuların çift kariyer deneyimlerini etkilemektedir. Mevcut çalışmada da öğrenci sporcuların en çok aile desteği ile bazı zorlukların üstesinden geldikleri görülmektedir.

Sınav zamanlarında bazen derslerinin sorumlu öğretim elemanlarından daha fazla destek beklemedikleri, spor ve eğitimin bir arada götürülmesine yardımcı bir sistemin bulunmaması, kariyerleri konusunda tercih yapmak zorunda kalmaları karşılaştıkları en büyük engeller olarak görülmektedir. Çünkü ders dönemine denk gelen kamplar, maçlar ya da antrenmanlar nedeniyle derslere devam etmekte zorlanmaktadırlar. Özellikle bu dönemler sınav ya da ödev dönemlerine denk geldiğinde ise akademik başarıları için de desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Herold ve diğerleri (2022) tarafından altı Avrupa ülkesindeki sporcular üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, sporcular çift kariyerlerini istedikleri gibi yönetemedikleri ve devlet desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. ABD'de ve Avrupa'da çeşitli ülkelerin uygulamaya koyduğu gibi ülkemizde de öğrenci sporcular için esnek programları ve bursları olan üniversiteler ve eğitim kurumlarının belirlenmesi, sporcuların ihtiyaçlarını gidermek için önemlidir (Wylleman vd., 2013). Çalışmamızda bu aşamaya gelene kadar öğrenci sporcuların çift kariyerleri için herhangi bir rehberlik hizmeti almadıkları görülmektedir. Bu hizmetin özellikle orta öğretimden itibaren sağlanması gerekmektedir. Aquilina (2013), öğrenci sporcuların çift kariyerlerini başarılı bir şekilde yönetmelerine katkı sağlayan kurumların özelliklerini; yüksek performanslı antrenman tesislerine ve sınıflara yakınlık, profesyonel sporun gerekliliklerini dikkate alan esnek akademik programlar, öğretmenler ya da akademisyenlerin kullandığı yapılandırılmış akademik destek ağlarının (örn/çevrim içi dersler) oluşturulması olarak belirtmiştir.

Öğrenci sporcuların neden çift kariyerlerini sürdürmek istediklerine yönelik inancını açıklamaya çalışan “*Kişisel hedefler: Akademik sporcular*” teması; akademik ilerleme, sporda kariyer imkânı olmayışı, yaşa bağlı olarak spor kariyerinin sonlanması hem akademik hem sporda ilerleme kodlarından oluşmaktadır. Katılımcılar spora olan sevgi ve bağlılıklarından dolayı hayatlarında hep var olmasını istemektedirler ancak spor kariyerleri bittiğinde de maddi imkanlara sahip olmaları gerekeceğinden eğitim kariyerlerini de sürdürmeleri gerektiğini düşünmektedirler. Birçok durumsal koşulun (örneğin ekonomik durum, antrenörün ya da öğretim elemanlarının yetkinliği, kurumsal politikalar ve kültür) çift kariyeri etkilediği

belirtilmektedir (Aquilina, 2013). Mevcut çalışmada da öğrenci sporcuların çift kariyerleri konusunda farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu görülse de özellikle olimpik olmayan branşlardaki sporcuların, spordan gelir elde etme imkanlarının kısıtlı olması nedeniyle ekonomik durumdan ötürü eğitim kariyerlerini ön plandan tutmaya eğilimli oldukları görülmektedir. Öğrenci sporcuların yaşadıkları zorlukların derecesi spor branşı ve öğrenim görülen bölümlere göre değişiklik göstermektedir. Spor bilimlerinde öğrenim gören katılımcılar kendilerini çift kariyer konusunda daha avantajlı hissetmektedirler. Bir başka bölümde öğrenim görmüş olsalar çift kariyerlerini şu anki durumlarından daha kötü yönetebileceklerini ifade etmişlerdir. Dünya genelinde çalışmalar incelendiğinde de çift kariyer dengesi sağlanırken çok sayıda kurumsal ve bireysel faktörü dikkatli bir şekilde yönetmek için yüksek derecede sosyal destek gerekmektedir (De Brandt vd., 2018; Knight vd., 2018).

Spor kariyeri daha çok öne çıkan katılımcılarda ise spor kariyerlerinin yaş itibarıyla bir yerde noktalanması sonrasında eğitimini aldıkları kariyere yönelmeyi düşündükleri görülmüştür. Öğrenci sporcular spor kariyerlerinde istedikleri noktalara geldiklerini düşündüklerinden, spor sonrasında akademik kariyerlerinde ilerleyerek eğitimini aldıkları alanda bir kariyer hedefledikleri görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada SBKK çerçevesinde “Öz yeterlik: Başarı ruhumda var”, “Sonuç beklentileri Destek ve engeller”, “Kişisel hedefler: Akademik sporcular” olmak üzere üç ana tema ve 39 kod oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda hem üst düzey sporcu hem öğrenci olmanın bireysel bir tercih olmasının ötesinde sosyal bir desteği gerektirdiği görülmüştür. Çift kariyer en çok sporcuların sosyal yaşamlarını etkilemektedir. Ebeveyn desteği sporcuların çift kariyerleri ile ilgili karar vermelerinde ve çift kariyerde zorluklarla karşılaştıkları zaman sosyal destek sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Öğrenci sporcuların çift kariyerleri içi herhangi bir rehberlik hizmeti almadıkları görülmektedir. Bu hizmetin özellikle orta öğretimden itibaren sağlanması gerekmektedir. Sporcular yasal olarak desteklendiklerinde ve esnek düzenlemeler yapıldığında çift kariyerlerini daha kolay yönettiklerini belirtmişleridir.

Sporcular çift kariyerlerinde eğitim kariyerleri yerine spor kariyerlerini öncelikli olarak görürken, aktif sporculuk sonrası kariyerlerinde akademik olarak ilerlemeyi öncelikli hedef olarak belirtmişlerdir. Sporculuk kariyeri sona erdikten sonra, sporcunun hayatının geri kalanı için bir kariyere sahip olması önemli görülmektedir. Öğrenci sporcular çift kariyer desteğinde, ülkemizdeki uygulamaların ve çift kariyer yapılarının geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Bu bakımdan temel eğitim düzeyinden itibaren spor ve eğitimi bir arada götüren sporculara destek çalışmalarının yapılması önem taşımaktadır. Aile, arkadaş, antrenör gibi çevresel faktörlerin ve geliştirilen politikaların desteğiyle, kariyerin birinden vazgeçmek durumunda kalmadan hem spor hem eğitim kariyerinde başarı ve devamlılık sağlanabileceği düşünülmektedir. Politika yapıcılar tarafından öğrenci sporculara yönelik, spor ve eğitim kariyerlerini bir arada götürebilmelerine yardımcı olan destekleyici sistemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle Yükseköğretim Kurumlarında öğrenci sporcuların ders devam ya da sınavlarıyla ilgili prosedürlerin yönetmeliklere uygun olarak takip edilmesinin sağlanması önem taşımaktadır. Öğrenci sporcuların çift kariyerlerine yönelik politikaların Gençlik ve Spor

Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu koordinasyonunda üretilmesi gerekmektedir.

Araştırma sporcu öğrencilerin çift kariyer yetkinlikleri, çift kariyer zorlukları ve başa çıkma stratejileri ile önemli bilgiler sağlamaktadır. Öğrenci sporcuların çift kariyer engellerine ya çift kariyer yönetimi ile ilgili stratejilere odaklanan ölçme araçlarının geliştirilmesinde araştırmadan elde edilecek bulguların kullanılması önerilmektedir.

Mevcut çalışma üniversite öğrenimine devam eden sporcular üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle görüşleri alınan sporcular çift kariyerlerine başlamış ve belirli bir yol kat etmişlerdir. Çalışmanın lise öğrencisi sporcular üzerinde yapılmasının elde edilecek sonuçları farklılaştıracağı düşünülmektedir. Bu nedenle üst düzey öğrenci sporcuların tüm eğitim kademelerinde çift kariyer farkındalığı artırılarak, eğitimin önemine dikkat çekilecek politikaların üretilmesi önerilmektedir. Aynı zamanda, sporcuların çift kariyerlerinin sosyo-kültürel bağlamını ve koşullarını hesaba katmak için sporcuların çift kariyerleri hakkında daha fazla yerel çalışmaya ihtiyaç vardır. Gelecek çalışmalar açısından değerlendirildiğinde benzer bir çalışma spor branşları özelinde ya da sadece olimpiik branşlardaki sporcular ile tasarlanabilir. Sporda kariyer engelleri ve kolaylaştırıcı faktörlere yönelik modelleme çalışmaları yapılabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-FK, Verilerin Toplanması- BYS, SND; Verilerin Analizi-FK, BYS, SND; Makalenin hazırlanması, FK, BYS; Eleştirel inceleme, FK

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler:

Kurul Adı: Ankara Üniversitesi Etik Kurulu

Tarih: 10.02.2022

Sayı/Karar No: 56786525-050.04.04/410815

KAYNAKLAR

- Andronikos, G., Westbury, T., & Martindale, R. J. (2019). Unsuccessful transitions: Understanding dropout from the athletes' perspective. *Athens Journal of Sports*, 6(4), 195-214. <https://doi.org/10.30958/ajspo.X-Y-Z>
- Alfermann, D., & Stambulova, N. (2007). Career transitions and career termination. İçinde G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (ss 712–733). John Wiley & Sons, Inc.
- Aquilina, D. (2013). A study of the relationship between elite athletes' educational development and sporting performance. *The International Journal of the History of Sport*, 30(4), 374-392. <https://doi.org/10.1080/09523367.2013.765723>
- Bandura, A. (1986). The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4(3), 359-373. <https://doi.org/10.1521/jscp.1986.4.3.359>
- Bandura, A., & Adams, N. E. (1977). Analysis of self-efficacy theory of behavioral change. *Cognitive Therapy and Research*, 1(4), 287-310. <https://doi.org/10.1007/BF01663995>
- Baron-Thiene, A., & Alfermann, D. (2015). Personal characteristics as predictors for dual career dropout versus continuation—A prospective study of adolescent athletes from German elite sport schools. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 42-49. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2015.04.006>
- Bozyiğit, E., Kılıç, S. K., Öncü, E., & Gürbüz, B. (2022). Sporcu öğrenci kariyer farkındalığı envanteri: Faktör yapısı ve demografik farklılıklar. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 237-251. <https://doi.org/10.25307/jssr.1083533>
- Brustio, P. R., Rainoldi, A., Mosso, C. O., de Subijana, C. L., & Lupo, C. (2020). Italian student-athletes only need a more effective daily schedule to support their dual career. *Sport Sciences for Health*, 16(1), 177-182. <https://doi.org/10.1007/s11332-019-00594-6>
- Cartigny, E., Fletcher, D., Coupland, C., & Bandelow, S. (2021). Typologies of dual career in sport: A cluster analysis of identity and self-efficacy. *Journal of Sports Sciences*, 39(5), 583-590. <https://doi.org/10.1080/02640414.2020.1835238>
- Cartigny, E., Fletcher, D., Coupland, C., & Taylor, G. (2021b). Mind the gap: A grounded theory of dual career pathways in sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, 33(3), 280-301. <https://doi.org/10.1080/10413200.2019.1654559>
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3. baskı). Sage Publications.
- De Brandt, K., Wylleman, P., Torregrossa, M., Schipper-Van Veldhoven, N., Minelli, D., Defruyt, S., & De Knop, P. (2018). Exploring the factor structure of the dual career competency questionnaire for athletes in European pupil and student athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 16(1), 3-19. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2018.1511619>
- De Subijana, C. L., Barriopedro, M., & Conde, E. (2015). Supporting dual career in Spain: Elite athletes' barriers to study. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 57-64. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2015.04.012>
- Eggleston, D., Hawkins, L. G., & Fife, S. T. (2020). As the lights fade: A grounded theory of male professional athletes' decision-making and transition to retirement. *Journal of Applied Sport Psychology*, 32(5), 495-512. <https://doi.org/10.1080/10413200.2019.1626514>
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2019). Milli sporculara "Tam burslu eğitim" müjdesi. <https://millisporcubursu.gsb.gov.tr/> Son erişim tarihi:14 Kasım 2022.

- Henriksen, K., Stambulova, N., & Roessler, K. K. (2010). Successful talent development in track and field: considering the role of environment. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20(Suppl. 2), 122-132. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2010.01187.x>
- Herold, E., Hallmann, K., Valantine, I., Gonzalez-Serrano, M. H., Staskeviciute-Butiene, I., & Breuer, C. (2022). Athletes' subjective evaluations of the implementation of dual career measures. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 14(1), 111-129. <https://doi.org/10.1080/19406940.2021.1981424>
- International Olympic Committee. (2020). Tokyo 2020 Athletes. <https://olympics.com/en/olympic-games/tokyo-2020/athletes> Son erişim tarihi: 05 Kasım 2022.
- Karadağ, D., & Aşçı, F. H. (2021). Sporcular için çift kariyer yetkinliği ölçeği'nin Türkçe uyarlaması. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 84-91. <https://doi.org/10.5336/sportsci.2020-79861>
- Knight, C. J., Harwood, C. G., & Sellars, P. A. (2018). Supporting adolescent athletes' dual careers: The role of an athlete's social support network. *Psychology of Sport and Exercise*, 38(1), 137-147. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.06.007>
- Küttel, A., Christensen, M. K., Zysko, J., & Hansen, J. (2020). A cross-cultural comparison of dual career environments for elite athletes in Switzerland, Denmark, and Poland. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(4), 454-471. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2018.1553889>
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (1994). Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance. *Journal of Vocational Behavior*, 45(1), 79-122. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1994.1027>
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (2000). Contextual supports and barriers to career choice: A social cognitive analysis. *Journal of counseling psychology*, 47(1), 36-49. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0167.47.1.36>
- Li, M., & Sum, R. K. W. (2017). A meta-synthesis of elite athletes' experiences in dual career development. *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*, 6(2), 99-117. <https://doi.org/10.1080/21640599.2017.1317481>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1986). But is it rigorous? Trustworthiness and authenticity in naturalistic evaluation. *New Directions for Program Evaluation*, 30(special issue), 73-84. <https://doi.org/10.1002/ev.1427>
- Linnér, L., Stambulova, N. B., Lindahl, K., & Wylleman, P. (2019). Swedish university student-athletes' dual career scenarios and competences. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2019.1611898>
- McCormack, C., & Walseth, K. (2013). Combining elite women's soccer and education: Norway and the NCAA. *Soccer & Society*, 14(6), 887-897. <https://doi.org/10.1080/14660970.2013.843927>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). Millî Eğitim Bakanlığı öğretmen atama ve yer değiştirme yönetmeliği https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144242_mevzuat.pdf Son erişim tarihi: 12 Kasım 2022
- Morris, R., Cartigny, E., Ryba, T. V., Wylleman, P., Henriksen, K., Torregrossa, M., ... Erpič, S. C. (2021). A taxonomy of dual career development environments in European countries. *European Sport Management Quarterly*, 21(1), 134-151. <https://doi.org/10.1080/16184742.2020.1725778>

Koçak, F., Yaşar-Sönmez, B., ve Doğusan, S. N. (2023). Türkiye'de çift kariyer yolunda öğrenci sporcular: Eğitim mi spor mu ikilemi?. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 243-263.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2022). Milli sporcu yerleştirme için tercihlerin alınması. <https://www.osym.gov.tr/TR,23970/2022-yks-mill-i-sporcu-yerlestirme-islemleri-icin-tercihlerin-alinmasi-15092022.html> Son erişim tarihi: 1 Kasım 2022

OHMK. (2015). Olimpik Hazırlık Merkezlerinin Kuruluş, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği, *Resmî Gazete* 29323 (11 Nisan 2015). Erişim 25 Şubat 2023. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150411-10.htm>

O'Neil, L., Amorose, A. J., & Pierce, S. (2021). Student-athletes' dual commitment to school and sport: Compatible or conflicting?. *Psychology of Sport and Exercise*, 52(1), Makale 101799. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2020.101799>

Ryba, T. V., Stambulova, N. B., Selänne, H., Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2017). Sport has always been first for me” but “all my free time is spent doing homework: Dual career styles in late adolescence”. *Psychology of Sport and Exercise*, 33(1), 131-140. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2017.08.011>

Segal, G., Borgia, D., & Schoenfeld, J. (2002). Using social cognitive career theory to predict self-employment goals. *New England Journal of Entrepreneurship*, 5(2), 47-55. <https://doi.org/10.1108/NEJE-05-02-2002-B007>

Semiz, K. (2018). Okul ve spor bir arada gider mi? Üniversite sporcu-öğrencilerinin ihtiyaç analizi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 123-133. <https://doi.org/10.30655/besad.2018.10>

Stambulova, N. (2010). Counseling athletes in career transitions: the five-step career planning strategy. *Journal of Sport Psychology in Action*, 1(2), 95-105. <https://doi.org/10.1080/21520704.2010.528829>

Stambulova, N. B., Engström, C., Franck, A., Linnér, L., & Lindahl, K. (2015). Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 21(1), 4-14. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2014.08.009>

Stambulova, N. B., & Ryba, T. V. (2014). A critical review of career research and assistance through the cultural lens: towards cultural praxis of athletes' careers. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 7(1), 1-17. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2013.851727>

Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2015). Dual career development and transitions, *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 1-134. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2015.05.003>

Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2019). Psychology of athletes' dual careers: A state-of-the-art critical review of the European discourse. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 74-88. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.11.013>

Storm, L. K., Henriksen, K., Stambulova, N. B., Cartigny, E., Ryba, T. V., De Brandt, K., ... & Erpič, S. C. (2021). Ten essential features of European dual career development environments: A multiple case study. *Psychology of Sport and Exercise*, 54, Makale 101918. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2021.101918>

Sum, R. K. W., Tsai, H. H., Ching Ha, A. S., Cheng, C. F., Wang, F. J., & Li, M. (2017). Social-ecological determinants of elite student athletes' dual career development in Hong Kong and Taiwan. *Sage Open*, 7(2), 1-12. <https://doi.org/10.1177/2158244017707798>

Tessitore, A., Capranica, L., Pesce, C., De Bois, N., Gjaka, M., Warrington, G., ... & Doupona, M. (2021). Parents about parenting dual career athletes: A systematic literature review. *Psychology of Sport and Exercise*, 53, Article 101833. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2020.101833>

Koçak, F., Yaşar-Sönmez, B., ve Doğusan, S. N. (2023). Türkiye'de çift kariyer yolunda öğrenci sporcular: Eğitim mi spor mu ikilemi?. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 243-263.

Wylleman, P., De Brandt, K., & Defruyt, S. (2017). *GEES Handbook for dual career support providers (DCSPs)*. Brussels.

Wylleman, P., & Reints, A. (2010). A lifespan perspective on the career development of talented and elite athletes: Perspectives on high-intensity sports. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 20(Suppl. 2), 88-94. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2010.01194.x>

Wylleman, P., Reints, A., & De Knop, P. (2013). Athletes' careers in Belgium: A holistic perspective to understand and alleviate challenges occurring throughout the athletic and post-athletic career. İçinde N.B. Stambulova, & T.V. Ryba (Eds.), *Athletes' careers across cultures* (ss. 31-42). Routledge.

Bu eser **Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı** ile lisanslanmıştır.